

Titel: Første Efterretning om Grev Struensees, Grev Brandts og øvrige Stats-Fangers Arrestes Beskaffenhed og Deres Forhold i Fængselet.

Citation: "Første Efterretning om Grev Struensees, Grev Brandts og øvrige Stats-Fangers Arrestes Beskaffenhed og Deres Forhold i Fængselet.", i *Luxdorphs samling af trykkefrihedens skrifter 1770-1773: Række 2 bind 3*, A.F. Stein, s. 1. Onlineudgave fra Trykkefrihedens Skrifter: https://tekster.kb.dk/text/tfs-texts-2_003-shoot-workid2_003_002.pdf (tilgået 01. februar 2023)

Anvendt udgave: Luxdorphs samling af trykkefrihedens skrifter 1770-1773: Række 2 bind 3

Ophavsret Materialet er fri af ophavsret. Du kan kopiere, ændre, distribuere eller fremføre værket, også til kommercielle formål, uden at bede om tilladelse.

[Læs Public Domain-erklæringen.](#)

Første Efterretning om Grev Struensees, Grev Brandts og Øvrige

Stats-Fangers

Arrestes

Beskaffenhed

og

Deres Forhold

i Fængselet.

Kiøbenhavn, trykt og findes til kiøbs hos A. F. Stein, boende i Skidenstrædet i No. 171.

2

Om Greve Struensee.

Da denne Herre blev bragt i en Hyrevogn fra Christiansborg til Citadellet Friderichshavn med den fornødne Forsigtighed, var det saa tidlig om Morgenen den 17 Januarii, at han gjorde Commandanten, i hvis Værelser han først blev indbragt, en Undskyldnings-Compliment, fordi han kom ham til Uleylighed og forstyrrede hans Roe ; hvorpaa, som berettes, Commandanten skal have givet ham det Svar: Han skulde være velkommen, og man havde længe ventet ham der. Han blev derpaa fra Commandantens Huus til det for ham bestemte Arrest-Kammer, (det samme, hvor den bekiendte Nordkross forhen fad) ført i en Carosse med tilstrekkelig Vagt; og da han passerede igiennem Vagtstuen, havde han sin Hat trykket dybt ned i Øyenene, og saae ikke paa noget Menneske. Da han fik Jernet paa sig, som er 18 Pund vægtigt, og gaaer fra den høyre Haand til den venstre Fod, beklagede han sig ikke over andet, end at det trykte ham. Han er saaledes hæftet, at Lænken er fæstet ved en Krampe i Muren, saa at

3

han kan gaae nogle Skridt fremad og atter tilbage, for at kunne giøre sig en Bevægelse. Men omendskiønt det kan mindst være ham uvitterligt, som en forhen værende Doctor Medicinæ, at Bevægelse er sund for Mennesket: saa maae han dog vel ikke nu holde den for at være stort nyttig for sig; thi man siger, at han mestendeel stedse ligger paa Sengen. Han tanker mueligt, som sandt er, at han behøver i nærværende Omstændigheder ikke at tage sin Sundhed faa meget i Agt, og hvo veed, om han endnu ikke kan have Got af den Bevægelse, han i de forrige Tider har havt. Nok er det, at han meest ligger. Han har en skikkelig god Seng at ligge i.

Der sidder Nat og Dag en Officier inde hos ham i Arresten. Han har 1 Rdlr. i Diæt-Penge om Dagen; og naar han faaer sin Mad, skierer Officieren den i Stykker , hvorefter den bliver sat hen til ham, da han spiser med en Skee og hjælper sig med de blotte Fingre; thi Kniv og Gaffel er det ham ikke tilladt at faae. Saasnart han har spiist, slænger han sig paa Sengen igjen; og naar nogen af dem, fom har Eftersyn ved Arresterne, eller andre med dem kommer ind til ham, saa ligger han gemeenlig vendt til Veggen, og vil ikke tale med nogen.

4

Det er ham ikke tilladt, at faae Skrifter, Aviser eller andre Nyheder at læse, ey heller at imodtage Breve fra nogen; langt mindre at betiene sig af Pen og Blek for at skrive. Altsaa er der aabenbare falskt, at han

hverken har imodtaget Brev fra sin Fader eller skrevet noget af de Giensvar til ham som roullerer paa denne Tid, Forfatterne ikke til saa megen Ære som maaskee til Vinding.

Det er nu fire Uger siden, at denne Greve blev en Arrestant, i al den Tid har hans Skieg voxet og hans Haar varet uaceommoderet: saa han nu seer meget fæl ud og ligner sig ikke selv. Han er og bleven maver, som rimeligt er; thi de Bekymringer, som nu virvler om i hans Sind, ere vist umaadelig større, end alle de han har havt, for at svinge sig op paa den Post, hvor han stod i Kongens Cabinet, og alle de Lidelser, hans Ærgierrighed har foraarsaget ham, førend han fik den stillet saa vidt.

Endelig er og den Dag kommen, at han nu bliver fremstillet for Inquisition-Commissionen, hvor han skal svare paa Spørsmaal, og gjøre Regnskab for hans Huusholdning i og uden for Kongens Gaard. Denne Dag har uden Tvivl været ligesaa fæl for hans Tanke, som den Dag, da han blev bragt i Fængselet.

5

Man veed, at hans Hoved-Forbrydelse har varet Misbrug af den ham forlenede store Magt, og høyt Forræderie imod Kongen og Kongens Huus; men de egentlige Omstændigheder bliver ikke bekiendtgjorte, førend Øvrig: heden lutter Inquisitionen og Dommen bliver afsagt, da man mener at hans og de andre Medskyldiges Forbrydelser bliver omstændelig lagte offentlig for Dagen.

Han har imidlertid ingen Nød lidt som Statsfange. Han er stedse hidindtil blevet tituleret for Hr. Greve. Han har havt sin gode varme røde Pels om sig, og ikke den grønne. Ligeledes har han sorte Fløyels Beenklader og ikke Maskerade-Buxerne, som nogle har vildet udstrø. Man kan gierne være forvisset om, at han har det saa got, at han aldrig ønskede sig det bedre herefter, naar han nu kun maatte ligge og være der i Roe indtil Tiden kom, at han kunde døe en naturlig Død. Men det skeer nu ikke.

Om Greve Brandt. Grev Envold Brandt, en Dansk Mand, som engang før har været ved Hoffet, og kom derfra i en Hast, men kom dog i Naade igien, var

6

var nu frygtet næsten lige med Greve Struen see, blev opvakt af sin søde Søvn om Morgenen, den 17 Januarii, da han meget fornøyet havde taget Part i Maskerade- Forlystelsen, og imod al sin Forventning, bragt som en Arrestant fra sine Værelser paa Slottet ud til Citadellet, hvor ham et Værelse blev anvist, som vist nok ikke har staaet ham ret vel an. Han fik ligeledes Jern paa ligesom Greve Struensee, og accommoderes paa den samme Maade; men han er ikke nær saa taalmodig under sin Skiebne. Dog er det ikkun vexelviis at Sauls Aand plager ham; thi undertiden, siges der, at han synger og er ret lystig. Han er i Besynderlighed meget forbittret paa Struensee. „Det er vel sandt," skal han have sagt, „at han hialp mig til Hoffet igien; „men jeg ærgrer mig meest over, at jeg skulde „have ladet mig forlede af ham; thi jeg hav „aldrig kundet lide den Karl."

Han er fængslet og sluttet paa samme Maade som Greve Struensee; maae heller ikke blive balberet, eller spise med Kniv og Gaffel, eller betiene sig af Pen og Blek, eller faae Aviser og deslige at læse. Man taler meget slet om ham, som en Fritænker, og fremfører derpaa meget til Beviis, som han skal

7

Have udladt sig med i Arresten; men det kan ikke troes alt. Der digtes nu saa meget om disse Stats-Syndere, at man maae forundre sig ligesaa meget derover, som man har Afskye for disse ynkværdige Menneskers Forbrydelser.

Dersom man ellers kan troe Rygtet, da har Greve Brandt i fuldkommen saa høy Grad forseet sig, som Greve Struensee. Begges Gierninger ere fæle, og Lønner derfor vil vist nok blive ligesaa.

Om General - Lieutenant Gähler:

Den Herre blev sat med den 17 Januarii. Han har intet Jern paa. Den Lieutenant, som har Vagt hos ham, spiser daglig med ham. Der tales forskielligt om hans Skyldighed og Uskyldighed. Er han ustyldig, er det best for ham selv. Men slipper han frie, om han er skyldig, ved nogens Intercession, ligesom hans Frue slap Arresten for det første, saa er det meer end: man i denne Tid af Retfærdigheden vilde formode.

Om Justitz-Raad Struensee.

Denne Mand blev meget roest, da han kom herind i Kammeret. Det skal og være en

8

flink dygtig Mand. Officiererne, som har Vagt hos ham, skal ikke noksom kunne berømme ham. Men at han jo desuagtet har fortjent at sidde der, hvor han nu sidder, og bære de Lænker, han bærer, derom er vel ikke

at tvivle. Han skulde have været Kongen og Landet troe, og ikke ladet sig lokke af sin Broder: saa havde han nu kundet havt det bedre.

Om Frue Gähler.

Hun blev arresteret tilligemed sin Mand. Men den 3 Februarii blev hun entlediget fra Arresten og kom ud imod sin Svogers Caution. Hendes Uskyldighed vil Tiden legge for Dagen; Relfardigheden ubeskaaret!

Om Doctor Berger.

Denne Mand sidder med. Ingen skal meere end han selv forundre sig derover; og han kan ikke erindre sig, at han er skyldig i noget. Got for ham, ifald man intet har opdaget, eller herefter opdager, hvorved man kan komme hans Hukommelse til Hielp.

P. S. med næste Post bliver vel meer at mælde. Adieu!